

Látták Jézust – 4. A tanítómesterek (Lk 2,41-51)

Egyedül Lukács evangélista tudósít keveset Jézus gyermek- és ifjú koráról. Mátéval együtt szólnak a megszületéséről, majd Lukács közli egyszer, hogy Jézus „mintegy 30 esztendő volt, amikor elkezdte működését“ (Lk 3,23). Sok bibliaolvasó hiányolja azonban a közbenső 29 évről a híreket, amiket a Biblián kívüli, úgynevezett apokrif könyvek annál fantáziadúsabban ecsetelnek. De tudomásul kell vennünk, hogy az evangelistákat kevésbé érdekelte a Názáreti Jézus **é l e t r a j z a**, mint az Istentől neki kiszabott **f e l a d a t** teljesítése. Ők erre összpontosítottak.

A zarándoklat

Mária és József kegyes emberek, s ezt azzal is bizonyítják, hogy amikor Jézus 12 éves lett, elzarándokolnak Jeruzsálembe. Sőt kivárvák az ünnep végét, s csak aztán gondolnak a hazatérésre. Zarándoklaton részvételt minden férfi kötelességévé tette a törvény: 2 Móz 23,17 szerint évenként háromszor kell megjelennie az Úr előtt. A vidékről jövők általában rokonokkal, ismerősökkel álltak össze egy csapatba, gyülekeztek egy helyre, ahonnan egy felelős vezetővel az élen három nap alatt tették meg az utat, ha Galileából valók voltak.

Az evangélista szerint nem szülei vitték fel a 12 éves gyermeket, hanem a zarándoklatba vegyülve került Jeruzsálembe. S ott is maradt, miután a zarándokkaraván már visszaindult hazájába. Már ez a megjegyzés is igen fontos: Jeruzsálem a Dávid városa, a templomé és az áldozatoké, célvárosa Jézus működésének és helye halálának. A gyermek Jézus ottmaradása tehát sokkal több, mint egy pubertáló elkóborlása a szüleitől. Hanem **ö n á l l ó s o d á s á n a k** egyik első jele, amely éppen Jeruzsálemben történik. Ami többek között fájdalommal is járhat. Amikor Simeon karján tartotta, már akkor megjövendölte Máriának, hogy „lekedet éles kard járja át“, azaz, hogy az anyának fel kell készülnie nemvártan fellépő nehézségekre. S lám most be is vallja, mekkora fájdalmat okozott neki, hogy nem lelték meg a hazaúton: „apád és én nagy **b á n a t t a l** kerestünk téged“. Hátha tudná, hogy a gyermeke milyen keményen fogja őt majd a kánai menyegzőn „rendreutasítani“: „Vajon énrám tartozik ez vagy tereád, **a s s z o n y**, nem jött el még az én óráma“? (Jn 2,4) Nem csoda, ha már korai magyarázók ebben a jelenetben látták a később olyan nagyra duzzadt „fájdalmas Szűzanya“ (mater dolorosa) tiszteletének eredetét.

Tanítómesterek között

A hazaút egyharmadáról kellett visszatérniük Máriáéknak, gyermeküket keresve. S miután hiábavalónak bizonyult a zarándokkaraván átfésülése, még a városban is további három napot vett igénybe, mire megtalálták. Ami szintén jelzés értékű, mert szinte előre vetíti azt a másik három napot, amikor az időközben megfeszített fiút csak harmadnapra tudják megtalálni. Mindkét keresés eredményes lett: itt most megtalálták elevenen, ott pedig majd halálból feltámadottan.

Tanítómesterek között találják meg gyermeküket a templomban. Valaki kiszámította, hogy az egész történet Lukács eredeti szövegében 170 szóból áll, s ennek pontosan a közepe – a 85. szó – a **k ö z ö t t**. Utalás lenne ez arra, hogy aki a tanítómesterektől körülvetten ül, az itt a főszereplő. Ő hallgatta és kérdezte a tanítókat, a jól bevált zsidó oktatási módszer szerint: a tanítványtól megkívták, hogy figyelmesen hallgassa mesterét, de egyúttal arra is ösztönözték, hogy kérdezzen, ha valami nem

világos számára. Ha tudjuk, hogy tanítómesternek nevezték azt, aki a törvény alapján Isten útjára kívánja vezetni a tanítványát, akkor feltételezhetjük, hogy a 12 évessel folytatott beszélgetés is a törvény jobb megismerése körül foroghatott. Ezt kell feltételeznünk, mert egyébként hallgat az evangelista annak tartalmáról. Viszont kettős hatását annál nyomatékosabban emeli ki: minden hallgató csodálkozott a gyermek értelmén és feleletein. Egészen pontosan fordítva: elámultak a gyermek éleselméjűségén (mi intellektuális képességről beszélünk). A 12-es számmal a gyermek talán már utalni akart arra, hogy ő a 12 törzsből álló Izraelért jött és azt kívánta később megmenteni? Nem azt mondta már működése elején, hogy „Én nem küldtettem máshoz, csak Izrael házának elveszett juhaihoz“? (Mt 15,24) Mindenesetre ismeretes, hogy az ószövetségi nevelés legfőbb célja volt a tóra, az isteni törvény ismerete. Ezért egy 12 éves fiú – az írni-olvasni tudáson kívül – már ismerte Mózes 5 könyvét. S ha még egy évet várt volna, akkor részt vett volna a *bar micva-n* – körülbelül a konfirmációnak megfelelő előkészítőn – s akkor elkötelezte volna magát az egész törvény betartására.

Erős szemrehányás csendült ki a gyermekét végre épségben megtalált anyja szavaiból: Gyermekem, miért tetted ezt velünk? Íme, apád és én nagy bánattal kerestünk téged! Jogos a kérdés, elvégre szülöttjéhez szól az édesanya, a maga és a férje nevében. Sajátjuk, rendre utasíthatják a számonkéréssel. A gyermek válasza azonban azonnal helyére teszi a dolgokat: Nem tudtátok hogy az *én atyám* házában kell lennem? Ez nem mentegődzés, hanem már tömény kinyilatkoztatás! Nem csoda, ha ezt a gyermeket a *saját* szülöttjüknek tartók nem értették. Így már az beszél, aki valami nagyobbra, mint vérségi kapcsolatok tartására rendeltetett: az őt küldőt nevezi az ő Atyjának és a templom nem más, mint az a hely, ahol ő bevégezi küldetését. Mindez benne van abban, hogy *kell*. Ezzel a szóval fejezi ki a Szentírás mindazt, amit Isten rendelt el, s aminek ennek megfelelően meg is kell történnie.

Kit láttak a tanítók?

Mindenekelőtt egy éberem figyelő és kérdező tizenévest. Talán sejthették, hogy kivételes csodagyermekről van szó? Ám ez a gyermek nem ült lábuknál, ahogy azt annak idején a rabbik tanítványai tették, hanem „középujt“, tehát mintegy maga köré gyűjtve a beszélgető partnereit. Az evangelista ezzel mindenképpen hangsúlyozza, hogy ez a 12 éves nem tőlük nyerte el a bölcsességet, hanem már azzal ült le közéjük. Ez viszont a várt Messiásra utal, akiről atyáik azt tanították, hogy ő közvetlenül ismeri meg Istent. Hát nem erre hivatkozott később: „Én ismerem őt, hiszen tőle származom és ő küldött el engem“ (Jn 7,29)?

Ez – ki nem mondottan – a hatásból is kiderül, amit a jelenlevőkből kiváltott. Fordításaink egyszerűen csodálkozásról tudnak. Károli már közelebb járt az itt használt ige értelméhez és azt *elállmélkodással* fordította. Valóban úgy is lehet visszaadni a szó értelmét, hogy a hallgatókat akár eksztázisba hozták a gyermek kérdései-feleletei. S talán ezt erősíti meg az evangelista azzal is, hogy olyan nyomatékosan éleselméjűségéről beszél. Sőt úgy is érthető, hogy a tórananítók megbotránkoztak azon, amit a gyermek szájából hallottak, mert az csak nehezen férhetett volna bele az ő gondolat- és hitvilágukba. Talán már itt veszélyesnek tartották Jézust, félelmük, amely később még csak felerősödött?

Ezt a feltevést nem utasíthatjuk el, ha Jézus feleletére gondolunk: *én Atyámnak* nevezte Istent. A teljes Ószövetségben soha senki így meg nem szólította őt. S tudjuk, hogy ehhez mindhalálig ragaszkodott és még a kereszten függve utolsó sóhajtása is ez volt: „Atyám, a te kezébe teszem le a lelkemet“ (Lk 23,46). Ami nem jelentett

kevesebbet, minthogy egész életét ebben a bizonyosságban élte: nem félek, mert az Atya velem van.

Mondhatjuk, hogy már 12 évesen így tanított – bennünket is – a legfontosabbra? Istentagadások divatja idején, istenkáromlások világában is erre a kiapadhatatlan forrásra és erőközpontra hívja fel a figyelmet: szabad élnünk ennek erőterében. Mondatára még egyszer visszatérve emeljük ki az Atya háza t. Emlékezzünk arra, hogy életében milyen nagy szerepet játszott a templom: ott tanított, ott gyógyított és milyen őszintén jelentette ki, hogy „a te házadhoz való féltő szeretet emészt engem“. Sőt még önmagát, a saját testét is a templomhoz hasonlította, amit még pörében is szemére vetettek (Jn 2,11). Ha pedig arra gondolunk, hogy az apostoli igehirdetésben az Isten háza összekapcsolódik annak népével, tehát a gyülekezettel, akkor ez is tanítása a 12 évesnek: vegyétek komolyan az Isten háza népét. „Saját gyülekezetünket ne hagyjuk el, ahogyan egyesek szokták, hanem bátorítsuk egymást“ (Zsid 10,25). Ámen

Gémes István

Ajánlott ének:

*Szép hajnalcsillag/ Sötét égre irlak/ Én Megváltó, Jézusom/ Mert éjten éjjel,
Tündöklő fénnel/ Csak Te világoatsz, jól tudom./
Szent egyházadban/ Tiszta sugár lobban/ Lelkedből hullt égi láng/ Nagy világéjben/
reménységképpen/ Míg örök nap nem tűz reánk//*

Imádság

Urunk, áldunk téged, hogy nagy családod tagjai lehetünk. Add meg nekünk, hogy ezt ajándékosnak tekintsük, hálaival fogadjuk és imádságos lélekkel tegyünk is annak megmaradásáért. Jézus nevében kérünk. Ámen